Déri Erzsébet

Látókörön kívül

VISSZHANG - LXI. évfolyam, 42. szám, 2017. október 20.

„Boldog, aki a nyomorultra gondol”
(Zsoltárok könyve, 41. fejezet)

1990-ben jelent meg a *Nők Lapjá*ban interjú *Juhász Zsófia* református lelkésszel, egy fogyatékosokat ápoló és gondozó szeretetotthon igazgatójával. Az intézmény ma az ő nevét viseli. Kíváncsi voltam, hogy 27 év alatt mennyit változott a világ, mi történt a szeretetotthon(köznyelven intézet) falain belül. „Itt az emberek megismerik a küzdelmet, kialakul a felelősségérzetük. Vállukra veszik a másik terheit. S ha valaki terhet hordoz, oszlopemberré válik. Az ilyen emberekre pedig szüksége van a világnak...” Juhász Zsófia mindezt az intézet dolgozóiról, az ott élő fogyatékosok gondozóiról mondta. Miért nem esik szó róluk sohasem? A társadalom szinte semmit nem tud önfeláldozó munkájukról.

Az emberek és a politika látókörén kívül van egy olyan társadalmi szegmens, amely a legrászorultabb, legelesettebb személyekből áll: ezek a fogyatékkal született, illetve orvosi hibából, betegség vagy baleset következtében azzá vált emberek, családjuk, a gondozottakat ellátók és ápolók. A 2011-es népszámlálási adatok szerint közel 500 ezer honfitársunk él valamilyen testi vagy értelmi fogyatékkal, illetve tartósan betegen. Az utóbbi időkben jelennek meg hírek, cikkek erről a nyilvánosság elől eltakart, elzárt világról, például az *ÉS* 2017. augusztus 18-i számában *„Emberi jogokon spórolni nem lehet”* címmel közölt interjúban, amelyet Rádai Eszter készített Milanovich Dominikával. Köszönet érte.

Nem tudok arról, hogy a civil kezdeményezéseken kívül bármelyik párt, politikai szervezet a programjában megemlítette volna, hogy a fogyatékkal élők, családjuk, a fogyatékosokat gondozó intézetekben dolgozók érdekeinek képviseletét felvállalná, helyzetükön javítana. Ennek minden bizonnyal az egyik oka, amint ez a 27 évvel ezelőtti interjúból is kiderül, hogy Magyarországon a sérült emberek el vannak dugva a nyilvánosság elől, így rajtuk kívül senkit nem érint meg az ő életük, sorsuk. Pedig mennyire igaz, hogy „az a közösség, amely nem vállal közösséget a fogyatékosokkal, az maga is fogyatékos” (Juhász Zsófia). Emlékszik még valaki arra, hogy néhány éve a Balaton egyik strandjára látogató fogyatékkal élők látványa annyira felháborította az ott pihenő „egészséges” társadalom tagjait, hogy nyíltan tiltakoztak, mivel úgymond zavarta őket a sok kerekes székes?

Magyarország óriási szolidaritásdeficitben szenved. Igaz, adakozunk egy-egy alkalommal, karácsonykor gyűjtést szervezünk, ételt osztunk, beteg gyerekek műtétjeire pénzt utalunk, természeti csapások után együtt érzően adományozunk. Ez azonban nem jelenti azt, hogy szolidáris államban élnénk. Azt várnánk, hogy az emberminiszter, eredeti foglalkozását tekintve református lelkész, több odafigyeléssel, empátiával és tenni akarással végezze munkáját. Amikor naponta halljuk, hogy országunk erős és a kereszténység védelmezője, akkor jó lenne, ha valaki megkérdezné: tudja, miniszter úr, hogy a rokkantsági járadék összege 8 év alatt összesen 1695 Ft-tal emelkedett? (A megelőző 8 év alatt 10 ezer Ft volt a növekmény.) 2010 és 2014 között egyetlen forint emelés sem volt! Gondolt arra, hogy Rogán Antal minisztertársa magánútján egyetlen éjszaka kétszer annyit költ Rómában szállodára, mint egy szociális gondozó egyhavi fizetése? Tisztában van vele, hogy a a szociális munkások jövedelme valójában nem emelkedett 8 év alatt? Hogy az ígéretek ellenére nincs életpályamodell? Hallott arról, milyen munkát lát el az egészségügyi otthonokban egy gondozó nap mint nap? Ha kevesen vannak, rendszerint ez a helyzet, akkor egy gondozóra akár 15 gondozott is jut, akiket egyedül fürdet, öltöztet, fogukat mossa, pelenkázik, ha kell, beöntést ad, borotvál, hajat-körmöt vág, ágyból kiemel, és kerekes székbe ültet, ágyneműt cserél, beadja a gyógyszereket. Ugyanez a gondozó tálal, etet – akit kell, szondán keresztül –, mosogat, ha kell, takarít.

Mindezt átlagfizetés alatti, 150 ezer forintért, vagy kevesebbért. A hatalmon lévők közül a magukat naponta kereszténynek hirdetők mennyiért vállalnának el egy napra ilyen munkát? Amikor udvarias levélben szülői értekezletre invitáltak az EMMI vezetői közül valakit, a minisztériumból erre még csak nem is válaszoltak. Vajon miért: mert nem akartak szembesülni az általuk is jól ismert valósággal, vagy csak nem érdekli őket a fogyatékkal élők világa?

Az írás elején említett intézmény amúgy kívül-belül kifogástalan külsejű: felújított épületek, szép szobák, akadálymentesítés, kicserélt nyílászárók, korszerű szigetelés. Mindez természetesen az Európai Unió pénzéből. Még szerencse, hogy nem sikerült megállítani Brüsszelt! A külügyminiszterünk által csak operettországnak nevezett Hollandiából évente érkeznek önkéntesek, hogy segítsenek az aktuális feladatok – például kertrendezés, játszótér bővítése – elvégzésében. Akkor mi az, ami nem változott 27 év alatt? A politika, a társadalom közömbössége! Utóbbit azzal mentegetném, hogy amit nem ismerünk, amiről nincs tudomásunk, a felé nem is fordulhatunk empátiával. Naponta szembesülünk a gyűlölködő és bosszút lihegő plakátokkal, a megmételyezett légkörrel. A szolidaritás fogalma hiányzik a politikai szótárból. Gyűlölet és kirekesztés helyett szeretetre és szolidaritásra kellene tanítani az embereket. A gyerekeket talán már óvodáskortól, az iskoláskorúakat pedig a nemzeti alaptanterv alapján kötelezően.Úgy tűnik, hogy a kereszténység csak díszlet a mai hatalom számára. Folyamatosan hivatkoznak rá, de annak szellemiségétől távol tartják magukat. Nemcsak a *Biblia* szövegét nem ismerik, erről mind a miniszterelnök, mind az emberminiszter tanúbizonyságot adott, de annak szelleme sem érinti meg őket. Ha kell, nekimennek a kereszténység első számú vezetőjének, a pápának, magyar követőit megalázzák. Nem jutott el hozzájuk a hír a pápai látogatásról Assisiben, a fogyatékkal élőkkel való találkozásról? Becsukták a szemüket az eseményről készült képek láttán? Járt-e egyetlen politikus is valaha fogyatékosokat ellátó intézetben, érdekelt-e valakit, hogy mi a helyzet most Gödön, a botrányos helyzet feltárása után? Találtak-e gondozókat, akik a szégyenletesen kevés, átlagfizetés alatti összegért elvállalják ezt a fizikailag és lelkileg is rendkívül megterhelő munkát? Érdekel-e az érintetteken kívül bárkit ebben az országban, hogy családok mennek tönkre, esnek szét a teher alatt, amit tartósan beteg vagy fogyatékkal élő gyermekük otthoni ellátása jelent, hogy idős szülők azért imádkoznak, ők temethessék el a gyermeküket, mert mi lesz vele, ha a szülő előbb hal meg? Vannak szakemberek, akik segítenek a kétségbe esett szülőknek?

Tisztelt Politikusok! Így, nagybetűvel. Felvállalja valaki a mintegy 500 ezer érintett sorsának javítását? Kiállnak azért, hogy rendkívüli bérrendezéssel próbáljanak találni olyan személyeket, akik elvégzik ezt a nemes munkát? Tesznek azért, hogy a gyermeküket állami intézmény helyett otthon ellátó szülők megfelelő elismerésben és díjazásban részesüljenek, és ne kelljen súlyos anyagi gondokkal küzdeniük az óriási lelki trauma mellett? Hogy a fogyatékosok, akik képezhetőek, megkapjanak minden lehetőséget és segítséget, hogy elfogadhatóan élhessék az életüket?

Talán a választások előtt még nem késő, hogy valaki beemelje a programjába a most még látókörön kívül élők és értük dolgozók sorsát, hogy megfelelő nyilvánosságot és segítséget kapjanak majd az államtól. Mert hiába a felújított épületek, ha nincsenek szociális dolgozók! Kik fogják gondozni a magukat ellátni képtelen lakókat, akik nem képesek kiállni az érdekeikért, mert nem tudnak beszélni, panaszkodni sztrájkolni? De élnek, tudnak örülni, mosolyogni, simogatni, éreznek fájdalmat és szeretetet egyaránt, és nagyon hálásak minden odafigyelésért. Milyen jó lenne, ha egy gyógytornász a kerekes székben ülőket legalább egyszer egy héten megmozgatná, átmasszírozná, hogy ne sorvadjanak el az izmaik, hogy a gondozókra is kevesebb teher háruljon az emelésük során! Milyen jó lenne, ha az országban összesen nem csak 4 városban tudnák ellátni a fogászati kezelésre szoruló 18 éven felüli rokkantakat, akiket altatni kell, mert nem képesek együttműködni az orvossal. Budapestre, a Mária utcai klinikára Pécsről is hoznak beteget. Budapesten pedig az egyetlen hely, ahol fogkezelést végeznek a fogyatékkal élő felnőtteken, az a Mária utcai szájsebészeti klinika. A várakozási idő 3-4 hónap. Ebben az évben ünneplik a reformáció 500. évfordulóját. A református lelkész miniszter ezt emlékezetessé tehetné azzal, hogy javasolhatná a szociális dolgozók jelentős mértékű rendkívüli fizetésemelését. Fel lehetne hívni a figyelmét arra is, hogy egy erős

Magyarország nemcsak stadionokat tud építeni, határon kívüli focicsapatokat támogatni, Szíriában élő üldözött keresztényeknek jelentős összegeket utalni, de arra is képes, hogy valamennyi polgára számára emberhez méltó életkörülményeket teremtsen. Ha pont erre nincs pénz, akkor fel kell tenni a kérdést: mi legyen a magukat ellátni képtelen fogyatékosokkal, ha nem lesz, aki vállalja a gondozásukat? Vagy mert különböznek tőlünk, mások, mint mi, egy részük szavazni sem tud, hagyjuk őket az árok szélén? (Itt szeretném megjegyezni, hogy például Indiában – nekünk úgyis Kelet a példa – létezik fogyatékosügyi államtitkár.)

Végül néhány megjegyzés az *ÉS*-ben megjelent íráshoz. Milanovich Dominikával, a TASZ munkatársával készült nagyon tanulságos és sok pozitívumot tartalmazó interjú, amelyben ő is foglalkozott azzal a helyzettel, hogy egyre kevesebben vállalják ezt a fizikailag-lelkileg óriási terhet jelentő munkát, mert belefásulnak és előbb-utóbb elmenekülnek. Meg kell említeni, hogy sokan az emelgetések következtében rokkanttá válnak, műtét vár rájuk, ezért kénytelenek más munkahelyet keresni. Az, hogy egy ilyen speciális intézet hogyan működik, elsősorban az anyagi ellátottságtól és az intézet vezetőjétől függ: mennyire empatikus a dolgozókkal és az ellátottakkal, mire figyel, hogyan vezeti az intézményt. Ahogy egy iskola színvonalát, eredményességét és teljesítményét is elsősorban az ott dolgozó igazgató és a tanárok munkája határozza meg. Az interjúban is említett kitagolás koncepciója vitathatatlanul előremutató. De mi lesz azokkal a halmozott fogyatékkal élőkkel, akik 24 órás felügyeletre és gondoskodásra szorulnak, nem tudnak beszélni, se írni-olvasni, nem tudják megmondani, hogy mit szeretnének, és így beleegyezni sem képesek semmibe. Ők alkalmatlanok arra, hogy kitagolják őket, mert 6–8 fős otthonokban nem lesz annyi gondozó, szakápoló, amennyire szükség lenne. Őket nem lehet beemelni a közéletbe, hozzájuk be kell vinni a külvilágot sok programmal, szeretettel, kedves, megértő emberekkel. Számukra csak ott lehet karácsonyi, húsvéti ünnepségeket, majálist és más programokat szervezni. Szorgalmazni lehetne, hogy cégek, kis közösségek vállalják egy-egy intézet patronálását. Például tao révén ide is sok pénz juthatna, és bizonyára senki nem akarná eltitkolni az adakozó kilétét. És akkor a társadalom találkozik majd súlyos fogyatékkal élőkkel.

A kitagoláshoz eleve több szociális munkásra lenne szükség, de ha most is óriási hiány van belőlük, egy komoly bérrendezés nélkül hogyan gondolják megoldani a problémát? Úgy vélem, hogy a jól működő, jól vezetett intézeteket – van ilyen – egyelőre, amíg nincs több tapasztalat a kitagolás működéséről, meg kell hagyni, sokkal kisebb létszámmal, jóval több gondozóval, nagyobb anyagi forrással és hivatástudattal, szakértelemmel rendelkező igazgatóval. Őket viszont meg kell fizetni! Egy teljesítmény nélküli focista kereseténél kevesebb is elég lenne.

Van teendő bőven. Hajlandó lenne akár az EMMI-től, akár az ellenzék részéről megszólalni valaki? Sokan olvasnánk érdeklődéssel a válaszokat.